

VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ ANNETUN LAIN MUKAISEN KOULUTUKSEN YKSIKKÖHINNAN LASKEMINEN KANSANOPISTOISSA, VALTAKUNNALLISISSA LIIKUNNAN KOULUTUSKESKUKSISSA, KESÄYLIOPISTOISSA JA OPINTOKESKUKSISSA VUODELLE 2024

Asian tausta

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää mm. kansanopistojen opiskelijaviikkojen, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien sekä kesäyliopistojen ja opintokeskusten opetustuntien yksikköhinnat seuraavaa vuotta varten. Kansanopistojen opiskelijaviikon, liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden sekä kesäyliopistojen ja opintokeskusten opetustuntien yksikköhinta lasketaan kyseisille oppilaitosmuodoille vuosittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kustakin oppilaitosmuodon toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset oppilaitosten saman vuoden opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien tai opetustuntien määrällä. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Voimassa olevan vapaasta sivistystyöstä annetun lain 12 §:n mukaan kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos otetaan yksikköhintoja laskettaessa huomioon noudattaen soveltuvin osin, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 19 §:n 2 momentissa ja 22 §:ssä säädetään.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n mukaan yksikköhinnoista, joissa on huomioitu lain 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään kansanopiston opiskelijaviikon osalta 14,78 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 4,43 euroa, kesäyliopiston opetustunnin osalta 7,62 euroa ja opintokeskuksen opetustunnin osalta 5,76 euroa. Yksikköhintojen vähimmäistaso on kuitenkin kansanopistolla 297,48 euroa, valtakunnallisella liikunnan koulutuskeskuksella 88,20 euroa, kesäyliopistolla 156,94 euroa ja opintokeskuksella 107,19 euroa.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §:ssä määrätään yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävistä kustannuksista ja 13 a §:ssä arvonlisäveron huomioon ottamisesta yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhinnassa.

Keskimääräiset yksikköhinnat vuodelle 2024

Lailla 1127/2022 on väliaikaisesti muutettu vapaasta sivistystyöstä annetun lain säännöksiä siten, että varainhoitovuosien 2023 ja 2024 yksikköhintojen laskemisessa käytetään poikkeuksellisesti vuoden 2019 kustannus- ja suoritustietoja. Väliaikaisen lakimuutoksen tavoitteena on poistaa koronapandemiasta ja siihen liittyneistä rajoituksista johtuneiden tekijöiden vaikutukset tulevien vuosien valtionosuusrahoituksen tasoon.

Vuoden 2024 keskimääräisiä yksikköhintoja koskeva laskelma perustuu väliaikaisen lakimuutoksen mukaisesti vuoden 2019 toteutuneisiin käyttökustannuksiin. Laskelmassa käyttökustannuksista on vähennetty vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §:n 3 momentin mukaisesti asianomaista toimintaa varten myönnettyjä valtionavustuksia vastaava euromäärä. Kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten käyttökustannuksiin on 13 §:n 4 momentin mukaisesti luettu mukaan ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot.

Voimassa olevan lain 11 §:n 11 momentin mukaan vuosina 2020—2022 vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta aiheutuneisiin käyttökustannuksiin lisätään kansanopistojen osalta 55 000 euroa, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 8 000 euroa ja kesäyliopistojen osalta 9 000 euroa. Väliaikaisen lakimuutoksen 1127/2022 säännöksen 11 a §:n mukaan varainhoitovuoden 2024 yksikköhinnan laskennassa käytettävän vuoden 2019 käyttökustannuksiin lisätään kansanopistojen osalta 55 000 euroa, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 8 000 euroa ja kesäyliopistojen osalta 9 000 euroa. Kyseessä on voimassa olevan 11 §:n 11 momentissa säädettyä vastaava kilpailukykysovimukseen liittyvä kompensatio.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 21.10.2022 työryhmän selvittämään opintokeskusten rahoitusta. Työryhmätyön aikana ilmeni, että osa opintokeskuksista oli vapaan sivistystyön koulutusten kustannuksiin sisällyttänyt lain 13 §:n 1 momentin 5 kohdan vastaisesti kustannuksia, joihin myönnetään muun lain perusteella valtion rahoitusta. Opintokeskusten rahoitusjärjestelmää selvittävän työryhmän loppuraportin (KOU-LUTUS | Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu: 2023:30) suositusten mukaan valtionapuviranomaisen harkittavaksi jää, tarkistetaanko aiemmin Opetushallitukselle ilmoitettujen kustannustietojen oikeellisuus siltä osin kuin ne vaikuttavat tulevien vuosien rahoituksen määräytymiseen. Työryhmätyön ja loppuraportin johdosta Opetushallitus osoitti opintokeskuksille tarkennetun kustannustiedonkeruun koskien vuoden 2019 kustannuksia. Opintokeskusten yksikköhinta liitteessä 2 on laskettu ylläpitäjien antamien tarkennettujen tietojen perusteella. Tarkennuksen myötä kokonaiskustannusten taso aleni, mikä selittää yksikköhinnan 4,3 prosentin alenemisen edelliseen vuoteen verrattuna.

Kansanopistojen, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten, kesäyliopistojen ja opintokeskusten keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin lain 12 §:n mukaisesti kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 22 §:n 2 momentissa tarkoitettu varainhoitovuodelle arvioitu kustannustason muutos. Laskennan perusteena oleva valtiovarainministeriön ennuste peruspalvelujen hintaindeksin muutoksesta vuodelle 2024 on 2,2 prosenttia.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivän yksikköhinta määrätään lain 11 §:n 3 momentin mukaan vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan puitteissa. Tarkoitus on määrätä vuoden 2024 yksikköhinnaksi 16,60 euroa. Yhteensä alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuus on 572 000 euroa.

Keskimääräiset yksikköhinnat vahvistettaisiin arvonlisäverottomina. Yksityisen ylläpitäjän osalta yksikköhintoja korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisten oppilaitosten ylläpitäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille oppilaitosten yllä-

pitäjille kustakin oppilaitosmuodosta aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista. Opintokeskusten yksikköhinnat määrätään arvonlisäverollisina, koska kaikki 12 opintokeskusta ovat yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä.

Keskimääräiset yksikköhinnat vahvistetaan euroina ja sentteinä, sentin tarkkuudella. Keskimääräisten yksikköhintojen perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö määrää kansanopiston, liikunnan koulutuskeskusten, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjille kunkin mainitun oppilaitosmuodon rahoituksen perusteena käytettävät yksikköhinnat. Kansanopistojen yksikköhintaan tehdään vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 2 momentin mukaiset korotukset. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten, kesäyliopistojen ja opintokeskusten yksikköhintaa ei porrasteta, vaan yksikköhinta on kaikille ylläpitäjille sama. Snellman-korkeakoulun rahoitus on lain 11 §:n 10 momentin mukaan sidottu kansanopistojen rahoitusperusteisiin.

Päätökset on tarkoitus tehdä ehdolla, että eduskunta hyväksyy vuoden 2024 valtion talousarvioesityksen edellä esitetyn mukaisena. Jos näin ei tapahdu, tulee yksikköhinnat myöhemmin laskea uudelleen.

Keskimääräisten yksikköhintojen laskentaperusteet käyvät tarkemmin ilmi liitteessä 2.

Taloudelliset vaikutukset

Talousarvioesityksen momentin 29.10.31 mukainen valtionosuus kansanopistoille on 49 901 000 euroa, kesäyliopistoille 4 120 000 euroa ja opintokeskuksille 13 912 000 euroa. Lisäksi momentilta osoitetaan näille oppilaitosmuodoille sekä kansalaisopistoille maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen 16 330 000 euroa. Momentin 29.90.30 mukaan valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuus on yhteensä 16 685 000 euroa.

Määrärahojen mitoituksessa on otettu huomioon liitteen 2 mukaisesti laskettujen yksikköhintojen lisäksi yksityisten ylläpitäjien arvonlisäveron osuus. Liitteessä 2 esitetyt yksikköhinnat on laskettu opintokeskuksia lukuun ottamatta arvonlisäverottomina.